

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته روان شناسی عمومی

عنوان پایان نامه :

بررسی اثربخشی آموزش گروهی کنترل خشم به شیوه عقلانی ، رفتاری و عاطفی بر

پرخاشگری و افزایش سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد کاهش

استاد راهنما : دکتر مهناز علی اکبری دهکردی

استاد مشاور : دکتر مجید صفاری نیا

پژوهشگر : مهدی امیدیان

بهمن ۱۳۹۰

تشکر و قدردانی

سپاس ، خاص پروردگاری است که انسان را به نعمت عقل کرامت بخشید و ستایش مر خداوندی را سزااست که آغاز همه از اوست و انجام همه بدوست ، بلکه خود همه اوست . حمد و سپاس خدای مهربان را که در سایه الطاف بی شائبه اش موفق به تنظیم و انجام این پژوهش گردیدم . خدا را شاکرم که چنین مقدر فرمود تا از محضر اساتید بزرگوار سرکار خانم **دکتر مهناز علی اکبری دهکردی** و همچنین جناب آقای **دکتر مجید صفاری نیا** استفاده نموده و به کسب علم پردازم و تحت راهنمایی ارزشمند ایشان پایان نامه را به اتمام رسانم .

و همچنین **پرسنل ممتزم زندان مرکزی شهرکرد** ، بالاخص جناب آقای **ناصر باقری** که همچون برادری مهربان در دوران تحصیل مرا یاری نموده کمال تشکر را دارم .

و در نهایت از **همسر عزیزم و پدر و مادر** مهربانم که نه تنها در پژوهش حاضر بلکه در تمامی مراحل زندگی یاورم می باشند ، تشکر می کنم .

ث

تقدیم به

پدر بزرگم ، او که برایم مظهر سعی و تلاش و خستگی ناپذیری است

پدر و مادرم ، سرچشمه بی پایان عشق و محبت

و

همسرم که دوستشان دارم و هرگز فراموششان نمی کنم .

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش گروهی کنترل خشم به شیوه عقلانی، رفتاری و عاطفی بر کاهش پرخاشگری و افزایش سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد به اجرا درآمده است.

روش: این پژوهش یک مطالعه آزمایشی با گروه کنترل است که جامعه آماری آن را کلیه زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد در سال ۹۰ - ۱۳۸۹ تشکیل می دهند. حجم نمونه پژوهش ۴۰ نفر زندانی می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و سازگاری بل به عنوان ابزار غربالگری استفاده (AGQ) کنترل (۲۰ نفره) جایگزین شدند. از پرسشنامه گردید. سپس برنامه آموزش گروهی کنترل خشم به روش مایکل فری به مدت ۱۲ جلسه هر هفته یک و نیم ساعت بر روی اعضای گروه آزمایشی اجرا شد. پس از پایان مداخله درمانی پس از یک ماه آزمون پیگیری از هر دو گروه اخذ گردید.

یافته ها: نتایج نشان داد که بین میانگین نمره پرخاشگری و سازگاری دو گروه در مرحله پیش آزمون با میانگین نمرات آزمودنی ها در پس آزمون و پیگیری تفاوت معنی دار وجود دارد، بنابراین نمرات آزمودنی ها پس از آموزش گروهی کنترل خشم در آزمون پرخاشگری کاهش و در آزمون سازگاری افزایش را نشان می دهد

نتیجه گیری: آموزش گروهی کنترل خشم به شیوه عقلانی، رفتاری و عاطفی بر کاهش پرخاشگری و سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد مؤثر است. با احتمال زیاد به نظر می رسد که می توان نتایج این پژوهش را به سایر بند های زندان تعمیم و از آن در درمان پرخاشگری زندانیان سود برد و در نتیجه از خطرات احتمالی که می تواند آسیب زا باشند پیشگیری نمود و همچنین بر فرایند درمانی جلوگیری از بازگشت مجدد زندانیان به زندان اثر مثبت گذاشت.

واژگان کلیدی: پرخاشگری، سازگاری، رفتار پرخاشگرانه، زندانیان مرد، درمان عقلانی، عاطفی و رفتاری، روان درمانی عقلانی، رفتاری، عاطفی گروهی

ز

مطالب

عناوین صفحه

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱. مقدمه	۴
۲-۱. بیان مسئله	۷
۳-۱. اهمیت و ضرورت مسئله	۸
۴-۱. اهداف تحقیق	۹
۵-۱. فرضیه تحقیق	۱۰
۶-۱. تعریف نظری متغیرها	۱۲
۷-۱. تعاریف عملیاتی متغیرها	

فصل دوم

پیشینه نظری و تجربی پژوهش

۱-۲. مقدمه	۱۵
۲-۲. پرخاشگری	۱۵
۱-۲-۲. تعریف پرخاشگری	۱۵
۲-۲-۲. اهمیت بالینی پرخاشگری	۱۹
۳-۲-۲. عوامل موثر بر پرخاشگری	۲۰
۱-۳-۲-۲. رخدادهای تسریع کننده	۲۱
۲-۳-۲-۲. مرحله قبل از پرخاشگری	۲۱
۳-۳-۲-۲. فرایند ارزیابی فرد	۲۳
۴-۲-۲. دیدگاههای مختلف در مورد پرخاشگری	۲۴
۱-۴-۲-۲. دیدگاه روان تحلیل گری	۲۴
۲-۴-۲-۲. دیدگاه رفتار نگری	۲۵
۳-۴-۲-۲. دیدگاه یادگیری اجتماعی	۲۶
۴-۴-۲-۲. دیدگاه جامعه شناسی	۲۶
۵-۴-۲-۲. دیدگاه رفتارشناسی طبیعی	۲۸
۶-۴-۲-۲. قرآن و ائمه معصومین	۲۹

چ

۷-۴-۲-۲. منشاء جسمانی	۳۰
۵-۲-۲. درمان و کاهش پرخاشگری	۳۲
۳-۲. سازگاری	۳۵
۱-۳-۲. تعریف	۳۵
۲-۳-۲. ارتباط بین سازگاری و ناسازگاری	۳۸

۳۹ اختلالات سازگاری	۳-۳-۲
۳۹ علایم شایع	۱-۳-۳-۲
۳۹ علل و عوامل افزایش دهنده خطر	۲-۳-۳-۲
۴۰ عواقب مورد انتظار	۳-۳-۳-۲
۴۰ عوارض احتمالی	۴-۳-۳-۲
۴۰ اصول کلی درمان	۵-۳-۳-۲
۴۰ داروها	۶-۳-۳-۲
۴۱ هوش فرهنگی زیربنای سازگاری	۴-۳-۲
۴۳ رویکرد عقلانی ، عاطفی و رفتاری	۴-۲
۴۵ دیدگاه البس در مورد پرخاشگری و سازگاری	۵-۲
۴۶ پیشینه پژوهش	۶-۲
۴۶ پژوهشهای انجام شده خارج از ایران	۱-۶-۲
۴۹ پژوهشهای انجام شده داخل ایران	۲-۶-۲

فصل سوم روش شناسی پژوهش

۵۴ مقدمه	۱-۳
۵۴ طرح پژوهش	۲-۳
۵۵ جامعه آماری	۳-۳
۵۵ نمونه و روش نمونه گیری	۴-۳
۶۱ ابزار پژوهش	۵-۳
۶۱ پرسشنامه پرخاشگری	۱-۵-۳
۶۱ پرسشنامه سازگاری	۲-۵-۳
۶۲ متغیر مستقل	۶-۳
۶۳ راهنمای شناخت درمانی گروهی	۱-۶-۳
۷۲ شیوه اجرا	۷-۳

ح

۷۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها	۸-۳
----	---------------------------------	-----

فصل چهارم تجزیه و تحلیل آماری داده ها

۷۵ ۱-۴. مقدمه
۷۵ ۲-۴. تجزیه و تحلیل توصیفی یافته های پژوهش
۸۰ ۳-۴. تجزیه و تحلیل استنباطی یافته های پژوهش
۸۶ ۴-۴. سایر یافته ها
۹۱ ۵-۴. نتایج کیفی

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

۹۳ ۱-۵. مقدمه
۹۳ ۲-۵. بحث درباره یافته های پژوهش
۹۸ ۳-۵. نتیجه گیری
۹۹ ۴-۵. محدودیتهای پژوهش
۹۹ ۵-۵. پیشنهادات برای پژوهشهای دیگر
۹۹ ۶-۵. پیشنهادات کاربردی

فهرست منابع و مآخذ

۱۰۲ منابع فارسی
۱۰۵ منابع انگلیسی

پیوستها

۱۰۸ پیوست الف (پرسشنامه پرخاشگری)
۱۱۱ پیوست ب (پرسشنامه سازگاری اجتماعی)
۱۱۸ پیوست ج (شیوه تصحیح و نمره گذاری پرسشنامه سازگاری اجتماعی)
۱۱۹ پیوست د (پذیرش مقاله از سوی کنگره بین المللی روانشناسی)
۱۲۰ چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عناوین..... صفحه

جدول ۱-۲-۳: طرح آزمایشی.....	۵۴
جدول ۱-۴-۳: توزیع فراوانی و درصد وضعیت تاهل و نوع جرم افراد شرکت کننده در آزمون.....	۵۶
جدول ۲-۴-۳: توزیع فراوانی و درصد سطوح تحصیلی افراد شرکت کننده در آزمون.....	۵۷
جدول ۳-۴-۳: اطلاعات مربوط به سن و تعداد افراد خانواده آزمودنی ها افراد شرکت کننده در آزمون.....	۵۷
جدول ۴-۴-۳: توزیع فراوانی و درصد متغیرهای جمعیت شناختی افراد شرکت کننده در گروه آزمایش و نمونه... ۵۸	۵۸
جدول ۵-۴-۳: اطلاعات مربوط به سن و تعداد افراد خانواده افراد شرکت کننده در گروه آزمایش و کنترل.....	۶۰
جدول ۱-۲-۴: میانگین و انحراف استاندارد نمرات دو گروه آزمودنیها در مراحل مختلف.....	۷۵
جدول ۱-۳-۴: نتایج تحلیل اندازه های مکرر نمرات آزمودنیها برای پرخاشگری.....	۸۱
جدول ۲-۳-۴: نتایج تحلیل اندازه های مکرر نمرات آزمودنیها برای ناسازگاری.....	۸۲
جدول ۳-۳-۴: نتایج تحلیل اندازه های مکرر نمرات آزمودنیها برای خشم.....	۸۳
جدول ۴-۳-۴: نتایج تحلیل اندازه های مکرر نمرات آزمودنیها برای تهاجم.....	۸۴
جدول ۵-۳-۴: نتایج تحلیل اندازه های مکرر نمرات آزمودنیها برای کینه توزی.....	۸۵
<u>جدول ۱-۴-۴: نتایج مقایسه زوجی نمرات پرخاشگری در سه مرحله آزمایش.....</u>	<u>۸۶</u>
<u>جدول ۲-۴-۴: نتایج مقایسه زوجی نمرات ناسازگاری در سه مرحله آزمایش.....</u>	<u>۸۷</u>
۸۸.....جدول ۳-۴-۴: نتایج مقایسه زوجی نمرات خشم در سه مرحله آزمایش	
۸۹.....جدول ۴-۴-۴: نتایج مقایسه زوجی نمرات تهاجم در سه مرحله آزمایش	
۹۰.....جدول ۵-۴-۴: نتایج مقایسه زوجی نمرات کینه توزی در سه مرحله آزمایش	

فهرست نمودارها

عناوین..... صفحه

نمودار ۳-۴-۱: توزیع فراوانی وضعیت تاهل و نوع جرم آزمودنیها.....	۵۶
نمودار ۳-۴-۲: توزیع فراوانی سطوح تحصیلی آزمودنیها.....	۵۷
نمودار ۳-۴-۳: توزیع فراوانی وضعیت تاهل و نوع جرم در گروه کنترل و آزمایش.....	۵۹
نمودار ۳-۴-۴: توزیع فراوانی سطوح تحصیلی در گروه کنترل و آزمایش.....	۵۹
نمودار ۳-۴-۵: میانگین سن و تعداد افراد خانواده آزمودنی ها در گروه کنترل و آزمایش.....	۶۰
نمودار ۴-۲-۱: میانگین نمرات پرخاشگری آزمودنیها آزمایش و کنترل در	
پیش آزمون ، پس آزمون و آزمون پیگیری.....	۷۶
نمودار ۴-۲-۲: میانگین نمرات ناسازگاری آزمودنیها آزمایش و کنترل در	
پیش آزمون ، پس آزمون و آزمون پیگیری.....	۷۷
نمودار ۴-۲-۳: میانگین نمرات خشم آزمودنیها آزمایش و کنترل در	
پیش آزمون ، پس آزمون و آزمون پیگیری.....	۷۸
نمودار ۴-۲-۴: میانگین نمرات تهاجم آزمودنیها آزمایش و کنترل در	
پیش آزمون ، پس آزمون و آزمون پیگیری.....	۷۹
نمودار ۴-۲-۵: میانگین نمرات کینه ورزی آزمودنیها آزمایش و کنترل در پیش آزمون ،	
پس آزمون و آزمون پیگیری.....	۱۰۹

فصل اول

کلیات پژوهش

١ - ١ . مقدمه

خشم^۱ بخشی از مکانیسم بقاء در وجود انسان است و آن، سوخت حمله و تامین کننده انرژی برای پرخاشگری است. خشم تاثیرات مخرب از جمله صدمه و آسیب زدن، حملات آسیب زا به خود و دیگران، مرگ غیره منتظره و رفتارهای پر خطر و تاثیرات سازنده ای چون ابراز احساسات، پیدا کردن و حفظ نقش و جایگاه خود بین انسانها و ایجاد روابط مطلوب اجتماعی می تواند داشته باشد که این ویژگی سبب شده که از آن به شمشیر دو لبه تعبیر شود. هدف دستیابی به تعادل است نه سرکوب کردن هیجان ها، در واقع کنترل هیجان های درمانده کننده کلید بهزیستی عاطفی است، موارد افراطی یعنی هیجان هایی که شدت زیادی پیدا می کنند یا مدت مدیدی به طول می انجامند ثبات هیجانی ما را تحلیل می برند (جتتری^۲، ۲۰۱۰).

به نظر می رسد که در میان تمام حالت های هیجانی که مردم سعی می کنند از آنها بگریزند، خشم ناسازگارترین آنهاست. خشم و ناسازگاری^۳ حالتی هستند که همه مردم در کنترل آنها بسیار ناتوانند. اینکه خشم و ناسازگاری غیر قابل کنترل هستند یا این نظریه که خشم و ناسازگاری هر شدتی داشته باشند نباید آنها را کنترل کرد، دیدگاه دیگری در مقابل تصویر بی روح این دو نظریه بر این عقیده است که می توان بطور کامل از بروز خشم و ناسازگاری اجتناب کرد. اما مطالعه دقیق یافته های تحقیقات نشان می دهد تمام این گرایشات رایج درباره خشم و ناسازگاری اگر نگوییم در کل افسانه ای بیش نیست، منحرف کننده اند. همان قطار تفکرات خشم آلود که سوخت آن خشم است بطور بالقوه کلید دستیابی به یکی از نیرومندترین راههای خاموش کردن خشم و ناسازگاری می باشد. یعنی در رده اول تضعیف استدلال هایی که سوخت لازم را برای خشم و ناسازگاری فراهم می سازند. بازسازی یک موقعیت در قالبی جدید به گونه ای مثبت تر و دیدن چیزها به گونه ای متفاوت و فکر کردن هر چه بیشتر در مورد عوامل ایجاد خشم و ناسازگاری در هنگام بروز آن یکی از موثرترین راههای فرو نشاندن خشم و ناسازگاری است (پرکان، ۱۳۸۷).

^۱-Anger

^۲- gentry

^۳-In adaptation

ما نمی توانیم نسبت به هر کس یا هر چیز که ما را تحریک کرده یا آزار می دهد خشم بورزیم ، قوانین و ضوابط اجتماعی و عقل سلیم محدودیتهایی را برای بروز عصبانیت به شکل طبیعی اعمال می کنند . مرور تاریخی نیز دال بر این است که جامعه بشری از خشم کنترل نشده آسیب های فراوانی دیده است . پس می طلبد با آگاه شدن از علل ایجاد کننده خشم و ناسازگاری و همچنین نحوه کنترل آن سلامت عاطفی و روانی خود را حفظ نماییم (جنتری ، ۲۰۱۰) .

پرخاشگری^۱ و ناسازگاری در زندان ها بدلیل ویژگیهای خاص زندان حائز اهمیت است ، به طوری که این ویژگیها آن را از سایر محیط های اجتماعی و اصلاحی متمایز می کند . نام زندان تداعی کننده وضعیت دشوار و سختی است تا حدی که برای بیشتر مردم یادآور محیطی استرس آور و وحشت زاست ، که البته چندان هم دور از واقعیت نیست (ورتلی^۲ ، ۲۰۰۳) . در واقع محیط زندان ، نه فقط برای زندانیان حتی برای پرسنل زندانها محیطهای غیر عادی و غیر طبیعی هستند با ویژگیهایی چون فضای زندان نیز سخت و استرس زا است فیزیکی محدود با دیوارهای بلند ، با تاریخچه ای طولانی و خاص برای تنبیه خشونت گران و خاطیان قانون که آنان بر خلاف میل و اراده شان در این مکان نگه داری می شوند (همل و تامسن^۳ ، ۲۰۰۸) .

همچنین محیط زندان^۴ و از دست دادن آزادی سبب ضربه ها و آسیب های عمیق روانشناختی (ناشی از عواملی چون تجاوز جنسی و سوء استفاده روانی واقع شدن یا دوری طولانی مدت از جامعه و خانواده) که باعث افزایش خشونت می شود و نتیجه این وضعیت چنان می شود که زندانیان و کارمندان حساسیت خود را نسبت به میزان معین و خاصی از رفتارهای پرخاشگرانه و ناسازگارانه که در اطراف خود مشاهده می کنند از دست می دهند (ورتلی ، ۲۰۰۳) .

^۱-Aggression

^۲-Vorthly

^۳-Homel & thamson

^۴ - Pirson

برخی دیدگاه‌ها در مورد کنترل پرخاشگری و ناسازگاری در زندان معتقد به نقش حیاتی کیفیت مدیریت زندان هستند (جیانگ و دوئل^۱، ۲۰۰۶). به بیانی در نهایت حتی کوچکترین ویژگی و موضوع زندان و زندانی بستگی و منوط به مدیریت و نحوه آن است.

تحقیقات اخیر تایید کرده‌اند که الگوی مهار و کنترل پرخاشگری و ناسازگاری در زندان برای کنترل و مهار اخلال و بی‌نظمی، با قوانین خشک و مدیرمآبانه و قهری نسبت به روشهای تفویض مسئولیت یا مبتنی بر تفاهم و رضایت متقابل از تاثیرگذاری کمتری برخوردار است (کوهن^۲، ۲۰۰۶). در بافت زندان رویکردهای پیشگیری اجتماعی از خشونت و ناسازگاری که به دادن مسئولیت به زندانی و پرهیز از قوانین تحمیلی به زندانیان تاکید دارند بر نحوه اعمال قانون جهت اداره زندان و پرکردن اوقات فراغت زندانیان در محیط زندان تکیه دارند و این رویکرد سبب بهبودی و مشروعیت (منصفانه بودن) روش اداره زندان از دید زندانیان می‌شود و در این صورت زندانیان به طور پنهانی یا آشکار با مقررات وضع شده در زندان مقابله. چنین رویکردهایی در زندانهای اسکاتلند، سوئد و سوئیس موثر بوده‌اند و برای تاثیرگذاری این نمی‌کنند رویکردها در کاهش پرخاشگری و ناسازگاری، زندانیان و کامندان بایستی به یک اندازه توجه شوند (جیانگ و دوئل، ۲۰۰۶).

۱۲ - بیان مسئله

رفتارهای پرخاشگرانه و ناسازگارانه در جوامع بشری در حال گسترش است و جامعه ما مستثنی از این موضوع نیست. ۴۲ درصد معاینات پزشکی قانونی مربوط به صدمات و جراحات ناشی از نزاع است و بیشترین دستگیر شدگان مربوط به جرائم ضرب و شتم، ارباب، قتل عمد، تهدید و چاقوکشی هستند (طبق آمارهای اعلام شده توسط پزشکی قانونی کشورمان در سال، ۱۳۸۸).

^۱ - Jiang & doel

^۲ - Kohen

زندانیان نیز بعنوان جزئی از جامعه ، دارای این مشکلات هستند . طبق گزارشی که در سپتامبر ۲۰۰۶ در ایالات متحده ارائه شده است ، بیش از نیمی از زندانیان دچار مشکلات سلامت روانی هستند که شامل ۵۶ درصد از زندانیان ایالتی ، ۴۵ درصد زندانیان فدرال و ۶۴ درصد زندانیان محلی می باشد (بارلاس^۱، ۲۰۰۶).

همچنین آمارهای سازمان ملل نشان می دهد ، حدود ۸۷/۵ درصد از زندانیان در زندان های ایران مشکوک به داشتن اختلال روانی هستند (دفتر برنامه کنترل مواد مخدر سازمان ملل ، ۱۳۸۱ ، به نقل از کهریزی ، ۱۳۸۸) . به طوری که تحقیقات انجام شده شیوع اختلالات روانی در بین زندانیان را سه تا چهار برابر جامعه عادی نشان می دهند .

به نظر می رسد که در ایران شیوع این اختلالات در جمعیت عادی ۲۵ تا ۳۰ درصد و در زندانها کشور بین ۵۲ تا ۸۷/۵ درصد است (اسمائیلی ، ۱۳۸۶) .

وجود رفتارهای پرخاشگرانه و ناسازگارانه زندانیان بعنوان یک مشکل عمومی و رایج در زندان ها مطرح است و حتی سبب این دیدگاه غلط شده که پرخاشگری پدیده ای طبیعی و عادی در زندان^۲ است (شمس ، ۱۳۸۷) .

مشکلات مرتبط با خشم و پرخاشگری و رفتارهای ناسازگارانه در زندان از دغدغه های کارکنان زندان و مربیان اصلاحی و تربیتی است که همیشه بدنبال راههای کنترل و کنار آمدن با این پدیده هستند (ایرلند ، ۲۰۰۱ به نقل از نعمتی ، ۱۳۸۸) . از آنجایی که این مشکلات سبب صدمات و آسیب رسانیهای شدید جسمی به زندانیان دیگر می شود و در این صورت تمام هزینه های درمانی بر عهده زندان است ، این موضوع می تواند هزینه های فراوانی برای زندان به دنبال داشته باشد .

مورد دیگر از مشکلات مرتبط با پرخاشگری و ناسازگاری به هم خوردن نظم و آرامش زندان است که بدنبال آن زندانیان خاطی به دلیل ارتکاب جرم اخلال در نظم زندان ، مدت زمان بیشتری باید در زندان باشند و سبب دوری طولانی مدت زندانی از خانواده اش خواهد شد . حال با توجه به مشکلات یاد شده و تاثیرات

۱-Burlas

۲- prison

مخرب فراوان آن و با توجه به اینکه در ارتباط با پرخاشگری زندانیان ، تمام برنامه های پیشگیرانه از پرخاشگری و ناسازگاری چون اعمال تنبیهات و محروم نمودن از تمام امتیازها در زندان تاثیر گذار نبوده است (نعمتی ، ۱۳۸۸) .

با این حال این موضوع مهم ترین دغدغه کارکنان زندان ها است که بدنبال راه های کنترل و کنار آمدن با این پدیده هستند و انگیزه پژوهشگر از این پژوهش ، مشاهده و رو در رویی با این پدیده است .

همچنین زمانی که شخص دچار محرومیت یا تعارض می گردد به او هیجان عاطفی دست می دهد و در نتیجه سعی می کند تا از شدت این هیجان بکاهد و یا آن را از بین ببرد. بعضی ها می گویند که افراد بیشتر احتیاج به هیجان عاطفی ، نیرومندی ، انسجام ، هدفمندی ، با معنی دانستن زندگی برای فرد و حمایت اجتماعی همه از جمله خصوصیات شخصیتی است . پژوهشهای انجام گرفته نشان می دهد ، افرادی که از سازگاری اجتماعی بالایی برخوردارند به هنگام مواجهه با رویدادهای فشارزا ، فشار روانی کمتری تجربه می کنند (پارسا ، ۱۳۸۶) . حال این سوال در ذهن محقق شکل گرفته که در صورت استفاده از آموزش گروهی کنترل خشم جهت حل مشکلات مربوط به خشم و ناسازگاری زندانیان ، می توان از عوامل مذکور پیشگیری نمود .

پیشینه تحقیقات مختلف حاکی از این است که مداخلات رفتاری - شناختی در مشکلات رفتاری جوانان سادوک و سادوک ، (۲۰۰۹) در ؛ الیس ، ۱۹۸۷ ؛ ديفن باخر و هازلوس ، ۱۹۸۶ ؛ (مون وایسلر ، ۱۹۸۶) بیماران روانی (استرمک ، ۱۹۸۳) در مورد مشکلات دانشجویان (هازلوس ، ۱۹۸۸ ، ديفن باخر ، ۱۹۸۸) و در مورد معتادان وابسته به کوکائین (ری لی ، ۲۰۱۰) می تواند به تغییرات معناداری منجر شود .

یکی از دیدگاه های شناختی رفتاری ، که کارایی آن در درمان مشکلات عاطفی ، روانی به اثبات رسیده . بر طبق این نظریه ، اگر نتیجه ^۱ آلبرت الیس (۱۹۱۳) است (REBT) است ، نظریه عقلانی ، رفتاری و عاطفی یا عارضه و رفتاری با بار عاطفی فوق العاده ای که دارد ، به دنبال حادثه محرکی بیاید ، چنین به نظر می رسد . عوارض و نتایج عاطفی که آن حادثه محرک باعث این نتیجه شده است ، در صورتی که واقعاً چنین نیست .

۱- Rational Emotive Behavior Therapy

. بنابراین وقتی عارضه نامطلوبی مانند خشم برای مراجع اتفاق عمدتاً بوسیله سیستم عقیدتی ایجاد می شود می افتد به سرعت می توان ردپای آن را در عقاید غیرمنطقی او جستجو کرد (سلیمی ، ۱۳۸۹) .

در این صورت اگر این عقاید غیرمنطقی با برخوردی منطقی ، موردبحث و بررسی قرارگیرد و تصحیح گردد عوارض آشفتگی و خشم از بین می رود و از اتفاق افتادن مجدد آن جلوگیری می کند . وی معتقد است انسان همیشه بصورت منطقی با حوادث و وقایع برخورد نمی کند و غالباً در هنگام اتفاق وقایع محرک و زیانبار ، آنها را غیر قابل تحمل می داند ، و باعقاید غیرمنطقی نتیجه می گیرد که آن وقایع وحشتناک ، ناگوار و مصیبت بار هستند و نباید اتفاق می افتادند و نمی تواند با آنها روبرو شود . برطبق این نظریه ، دلیل اینکه مراجع در برابر محرکهای زیانبار عکس العمل عاطفی شدیدی بروز می دهد ، این است که عقاید جزمی ، خشک ، غیرمنطقی و غیرمعتبردرباره این عکس العمل عاطفی دارد (احمدی ، ۱۳۷۹) .

الیس معتقد است افکار و عقاید غیرمنطقی ، زیربنای خشم عبارتند از : (الیس و همکاران ، ۲۰۰۵)

۱- چقدر وحشناک است که به این صورت با من رفتار شود .

۲- نمی توانم این رفتار غیرمسئولانه را تحمل کنم .

۳- نباید به این شیوه بد با من رفتار می شد .

۴- از آنجایی که ، به صورتی رفتار کردید که نباید رفتار می کردید مستحق مجازات هستی زیرا که فرد بد و پستی می باشی .

همانگونه که پیشینه تحقیقات مختلف حاکی از این است که مداخلات رفتاری - شناختی بالاخص شیوه منطقی رفتاری الیس می تواند به تغییرات معناداری در افراد مختلف منجر شود و از آنجا که این شیوه در ایران کمتر مورد توجه قرار گرفته است ، لذا پژوهش حاضر اثربخشی شیوه منطقی رفتاری الیس را در جمعیت ایرانی مورد پژوهش قرار می دهد . این پژوهش سعی دارد اثر بخشی آموزش گروهی کنترل خشم به افزایش سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شیوه عقلانی ، رفتاری و عاطفی را بر کاهش پرخاشگری و شهرکرد مورد بررسی قرار دهد و به این سوال اساسی پاسخ دهد که آیا آموزش گروهی کنترل خشم به شیوه

افزایش سازگاری زندانیان مرد زندان مرکزی شهرکرد موثر عقلانی، رفتاری و عاطفی بر کاهش پرخاشگری و است؟

۱ - ۳. اهمیت و ضرورت تحقیق

از بعد نظری این نتایج حاصل از این پژوهش در دو بعد نظری و کاربردی دارای ارزش و اهمیت است. پژوهش می تواند صحت و درستی نظریه عقلانی، رفتاری و عاطفی مبنی بر اینکه افکار غیرمنطقی که در ذهن افراد شکل گرفته و بر احساسات و رفتارهای آنها تاثیر می گذارد موجب احساسات نامناسب از جمله خشم و ناسازگاری افراد شده و همچنین تاثیر درمانی پیشنهادی این شیوه که با فرهنگ اسلامی ایران نیز هماهنگی دارد ارزیابی کند (صادقی، ۱۳۸۰).

از بعد کاربردی مداخله به موقع و موفقیت آمیز می تواند پیامدهای سودمندی برای زندانیان و صاحبان قدرت و افراد در ارتباط با آنها داشته باشد از جمله:

۱- پیشگیری از مشکلات که در اثر عدم کنترل خشم و ناسازگاری ممکن است برای زندانیان ایجاد شود. این مشکلات رفتاری با کارکرد انطباقی زندانیان در زندان، خانواده و محل کار تداخل ایجاد می کند و آستانه تحمل منابع قدرت را کاهش می دهد. غالباً رفتارهای پرخاشگرانه و ناسازگارانه تکراری به پیامدهای منفی از